

JOA

ग्रंथ

वल्ली आम्हा सोयरी

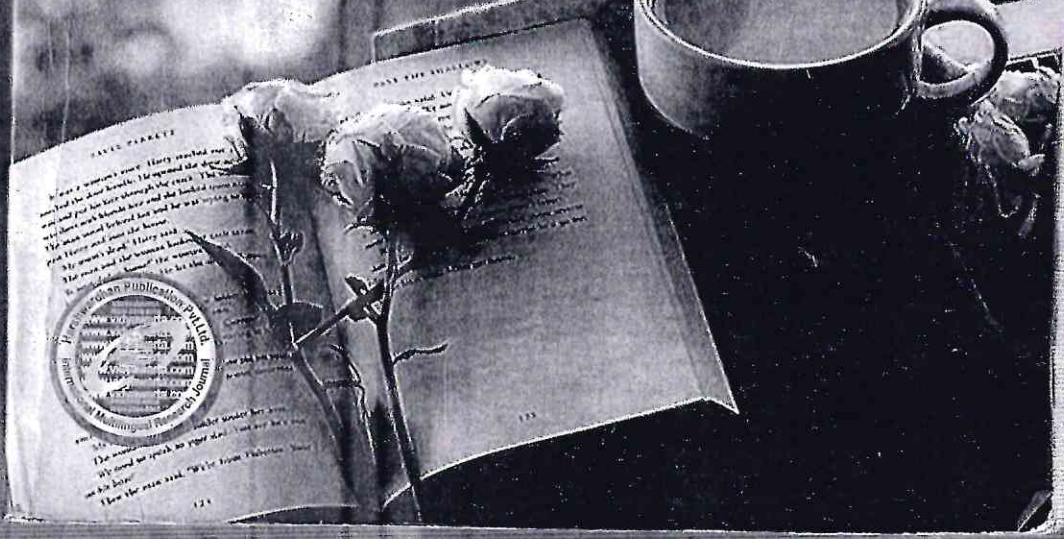
प्रा. योगेश बी. डफळ

346.07/DAP

* 0 0 1 - 0 0 8 3 4 4 *

Acc. No : SR-8144

ग्रंथ वल्ली आम्हा सोयरी

- © प्रा. योगेश भगवान डफळ
- ❖ **Publisher :**
Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.
Limbaganesh, Dist. Beed (Maharashtra)
Pin-431126, vidyawarta@gmail.com
- ❖ **Co.-Publisher :**
Shri Padmamani Jain College, Pabal,
Tal. Shirur, Dist. Pune-412403
- ❖ **Printed by :**
Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.
Limbaganesh, Dist. Beed, Pin-431126
www.vidyawarta.com

- ❖ **Page design & Cover :**
H.P. Office (Source by Google)

- ❖ **Edition:** January. 2021

ISBN 978-93-92584-70-1

- ❖ **Price : 200/-**

All Rights Reserved. No part of this publication may be reproduced, or transmitted, in any form or by any means, electronic mechanical, recording, scanning or otherwise, without the prior written permission of the copyright owner. Responsibility for the facts stated, opinions expressed. Conclusions reached and plagiarism, if any, in this volume is entirely that of the Author. The Publisher bears no responsibility for them. What so ever Disputes, if any shall be decided by the court at Beed (Maharashtra, India)

प्राचार्य मनोगत

शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२ मध्ये आमचे महाविद्यालयाने डॉ. कलाम यांचा जन्मदिवस व वाचन प्रेरणा दिवसाचे औचित्य साधून 'ग्रंथ वल्ली आम्हा सोयरी' हे इबुक-बुक युवकांमध्ये वाचनाची आवड निर्माण व्हावी व वाचन संस्कृती वृद्धिंगत व्हावी या हेतूने प्रकाशित करण्याचा निर्णय घेतला. आमचे महाविद्यालय ग्रामीण भागातील आहे. आहे त्या परिस्थितीत वेगवेगळे प्रयोग राबवून ते यशस्वी करण्यासाठी प्रयत्नशील असते. करोनाच्या पार्श्वभूमीवर काही मर्यादा नक्कीच आहे. तरीही आमच्या महाविद्यालयाचे ग्रंथपाल सा. प्रा. डफळ वाय. बी. आणि इंग्रजी विभाग प्रमुख सा.प्रा. ऐदाळे वै. अ. यांनी विविध विषयांवर लेखांसाठी प्राध्यापकांना यथोचित आवाहन केल्यामुळे आम्हाला उदंड प्रतिसाद मिळाला त्यामुळे आम्ही मराठी व इंग्रजी असे दोन स्वतंत्र विभाग करून ग्रंथ प्रकाशित करू शकलो. यामध्ये आपल्या महाराष्ट्रातील विविध विद्यापीठ कायदेशित्रीतील प्राध्यापकांनी तर लेख लिहिलेच पण महाराष्ट्रा बाहेरील आसाम, गोवा ई. राज्यातील प्राध्यापकांनी लेख लिहून निवड समितीने दर्जेदार लेखांची निवड करून त्यांना प्रसिद्धी दिलेली आहे. आमच्या निवड समितीने सर्व लेख वाचून काही दुरुस्त्या असतील तर संबधितांना कळवून पुन्हा लेखात बदल करून सर्व प्राध्यापकांनी वेळेत पाठविले. भविष्यात या इ बूक- बुक चा आमच्या कॉलेजला तर फायदा होईलच पण त्या बरोबर संबधित प्राध्यापकांना त्याचा फायदा होणार आहे.

आमच्या महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापकांनी व प्राध्यापकेतर कर्मचारी तसेच सा.प्रा.डफळ वाय. बी. आणि सा.प्रा. ऐदाळे वै. अ. यांनी अथक परिश्रम घेवून हे इबुक-बुक उत्कृष्ट कसे होईल हे पाहिले आहे. हे इबुक-बुक भविष्यात आपल्या संग्रही ठेवण्याइतपत दर्जेदार करण्याचा आम्ही प्रयत्न केलेला आहे. तसेच प्रकाशकांनीही वेळेत सर्व काम पूर्ण करून दिल्याबद्दल त्यांनाही मनस्वी धन्यवाद.

अनुक्रमणिका

01) वाचन संस्कृती काळाची गरज प्रा. डॉ. संजय घोडेकर, पाबळ, पुणे.	13
02) पुस्तकांची चाळ: एक काल्पनिक चर्चासत्र डॉ. संतोष आबाजी खरात, पुणे	19
03) नव जनसंचार माध्यम और पुस्तक संस्कृति प्रा. डॉ. सारिका आप्पा भगत, पाबळ, तह. शिरूर, जि. पुणे	27
04) आधुनिक समाज आणि वाचनाचे महत्व राहुल बाराथे, आळंदी पुणे	34
05) वाचन प्रेरणा दिना निमित्त ग्रंथालयातील उपक्रम व वाचन कौशल्य विकास डॉ. सुधीर रामदास नगरकर, मेढा- सातारा	41
06) डॉ. अब्दुल कलामांचे साहित्य:सर्वांगीण विकासाकडे होणारी वाटचाल प्रा. किशोर सुभाष मुठेकर, पाबळ, ता-शिरूर, जि. पुणे.	48
07) विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासात महाविद्यालयीन वार्षिक अंकाचे महत्त्व प्रा. संतोष शेषराव देशमुख, डॉ. गोवर्धन औटे, औरंगाबाद	54

म
ग
श
ते
या
ण
हे
हे
च्या
फळ
)

03

नव जनसंचार माध्यम और पुस्तक संस्कृति

प्रा. डॉ. सारिका आप्पा भगत

हिंदी विभाग

श्री पद्ममणि जैन कला व वाणिज्य महाविद्यालय पाबल, तह.
शिरूर, जि. पुणे

*****

आज के नव जनसंचार माध्यमों के युग में इलेक्ट्रॉनिक माध्यमों में अभूतपूर्व परिवर्तन आया है। आज जनसंचार के कई ऐसे साधन बाजार में उपलब्ध हैं, जिसकी कल्पना भी शायद किसी ने दस पंद्रह साल पहले नहीं की होगी। मानव समाज में एक व्यक्ति दूसरे व्यक्ति के साथ अपने भावों विचारों की अभिव्यक्ति भाषा द्वारा प्रस्तुत करता है। प्राचीन काल में बोलने, पढ़ने, लिखने, सुनने, देखने, विचार विमर्श करने, अपने मतों धारणाओं को अनुभवों को व्यक्त करने पर 'संचार' होता था। लेकिन इन माध्यमों के सहारे संचार एक ही स्थान पर होता था। दूर रहनेवाले मनुष्य तथा समुदाय तक संदेश पहुँचाने में बाधा आती थी। इसीलिए मनुष्य ने आवाज देना, घंटा या बिगुल बजाना, टॉवर, उँट, घोड़ा, कबुतर, डाकिया, भोजपत्र, तामपत्र, विविध शिलालेख, रेल तथा मोटारगाड़ियों को अपनाया। तदन्तर विविध धार्मिक ग्रंथों द्वारा फिर परंपरागत तरीकों से जनसंचार होने लगा जैसे — लोकनाट्य, लोकनृत्य, किर्तन, रास, नाटक, नौटंकी, रामलीला, कठपुतली, उत्सव, तमाशा, मेला, स्वांग इत्यादि। फिर धीरे धीरे विज्ञान का तेजी से विकास और विस्तार हुआ और आगे इंटरनेट के आविष्कार